

infudit, unde liquorem infusum cum radicibus mox violentissime evomuit: in lectum reposita quievit, post brevissimam quietem esuriit, cibum petiit sibi que bene esse dixit: attamen pater radicum reliquias superesse suspicatus, cibum denegavit: interea vero eandem dosin foliorum Tabacci aquæ fervidæ per horam dimidiam infudit & colatum liquorem ebibendum porrexit, unde iterum non sine violentia mukum & bilem sine ullis radicum reliquiis evomuit, jejuna tota nocte dormivit, mane læta surrexit, obambulavit & hucusque sanissima vixit.

Martini Mülleri Filia & *Georgij Maureri* dua Filia, gemellæ annorum quinque de his radicibus quoque comederunt, sed parca manu. Tres istæ Epilepsiam, sed mitiorem passæ sunt. Data Theriaca in aceto soluta omnes vomuerunt & brevi penitus convaluerunt.

Catharina Weberin & *Georgij Maureri* Filia tredecim annorum die 29. August. 1671. narrarunt mihi se quoque has radices degustasse, sed sine noxa, quæ alicujus momenti esset. Incolæ Pagi istius retulerunt mihi nec Equos nec jumenta Cicutam aquaticam frondentem attingere, nec siccata vesci illamque illibatam in præsepi linquere, nisi summa fame ad comedendum adigantur. Ante aliquot annos magnam porcorum jacturam fecerunt, causæ ignari; nunc omnem culpam huic radici deferunt, quamobrem postquam ipsis virulentia ejus ex puerorum pernicio innotuit, undiqueque illam extirpant, ut jam rarior occurrat.

COMMENTARIUM.

CAPUT I.

D*Anubius* nobilitate & celebritate non ultimus est inter flumina totius Orbis terrestris, cujus quoque mentionem faciunt

B

ciunt antiquissimi Scriptores, inter quos est *Herodotus*, qui in *Euterpe*, postquam de Nilo, ejus incremento & fonte dubio multis differuisset, Danubium quoque seu Istrum memorat, ejus originem, progressum & effluxum in pontum Euxinum recenset atque aliquomodo Nilo, omnium scriptis decantatissimo, assimilat: cujus verba apponi merentur: Νῆλος τῷ Ἰστροῦ ἐκ τῶν ἰστων μέτρων ὁρμάται. Ἰστρος γὰρ ποταμὸς ἀρξαμένος ἐκ Κελῶν καὶ Αὐρὸς ἢ πόλιος ῥέει, μέσσην χιζὼν τὴν Εὐρώπην: οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἐξ Ἡρακληῶν σιλέων, ὁμῆρες τε Κυριόισι, οἱ ἐσχατοὶ πρὸς δυσμεῶν οἰκεῖσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατὰ κλημένων. Τελυτὰ δὲ ὁ Ἰστρος ἐς θάλασσαν τὴν τῇ Εὐξείνῃ πόντῃ διὰ πάσης Εὐρώπης. Paulo post addit: ὁ μὲν δὲ Ἰστρος πρὸ πολλῶν γινώσκειται ῥέει γὰρ δι' οἰκεμένης; πρὶ δὲ τῶν Ἰσθμῶν Νεῖλος πηγεῶν ἐδ' εἰς ἐχμὶ λέγειν, οἰκητὸς τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἔρημος ἢ λιβύη δι' ἧς ῥέει. His quidem *Herodotus* fontem Danubij præ multis cognitum, cum per loca habitata fluat, asserit, verum dum ab extrema Hispania illum derivat ac mediam Europam scindere scribit, nimium hallucinatur atque ob hunc errorem graviter à Geographis vapulat cum *Aristotele*, qui *Meteorolog. l. i. c. 13.* Πυρρήνης ὄρον quidem loco Πυρρήνης πόλιος substituit, cætera tamen cum *Herodoto* consentit & ex illo hanc opinionem suis inseruisse videtur. His medelam afferre conatur *Dalechamp. in notis ad Plin. H. N. l. 4. cap. 13.* dum Πυρρήνης χώρας loco πόλιος aut ὄρον legendum putat, non sine aliqua verisimilitudine; cum n. Danubij fons, qui hodie in arce Doneschinganâ indubie esse creditur, subinde à calore æstivo aliasve ob causas exarescat nullusque rivus ad Brigam vicinam, quæ prope Arcem hanc Danubij nomen induit, manasse observatus fuerit, (ut ipsemet factum memini & aliquoties quoque id evenisse Nobilissimus Dominus *Joh. Fridericus Plejerus de Ramstein vveiler* per plures annos Aulæ ibidem Præfectus, recordatur; quodque Accolæ uni ex Illustrissima Familia Fürstenbergica ominosum & mortis prænuntium superstitiose credunt) non mirum est hominem exterum altius fontem Danubij, scilicet

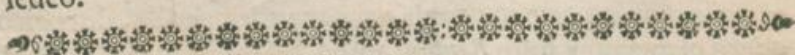
cet a montibus Brigæis & Bregæis repetiisse, cum ambo amnes divitibus undis ad hanc arcem accedant ac demum ibidem hodie nomen Danubij suscipiant. Neutiquam tamen hoc comento *Herodoti & Aristotelis* errata, ex reliquo contextu nimium palpabilia, eludet. Rectius *Accorambonus in Vera Mente Aristotelis ad Libr. Meteorolog. p.m. 477.* utrumque excusat dum errori non patrocinator ac tunc temporis Geographiam non excultam & hæc loca Septemtrionalia Græcis ignota fuisse, ingenuè fateatur. Inter Latinos antiquos plures quoque Danubium memorant, ex multis paucos allego: *Plin. H. N. l. 4. cap. 12. Ortus Ister in Germania jugis Montis Abnobæ, ex adverso Raurici Gallia oppidi, multis ultra Alpes millibus ac per innumeras lapsus Gentes Danubij nomine, immenso aquarum auctu & unde primum Illyricum aluit, Ister appellatus, sexaginta amnibus receptis, medio fere numero eorum navigabili, in Pontum vastis sex fluminibus evolvitur. Tacitus de Morib. Germanor. Danubius molli & clemente edito montis Abnobæ jugo effusus, plures Populos adit, donec in Ponticum mare sex meatibus erumpit, septimum enim os paludibus hauritur. Utrumque proxime veritatem de scaturigine Danubij attigisse, norunt illi, quibus hæc Regio perspecta est: vereque hic reperiuntur mollia & clementer edita jуга, quibus ob declivem situm ex corrupto nomine Germanico diu ab novo merito nomen à Romanis Abnobæ attributum fuit: hæc abundant fontibus, qui divite unda manant, qualis imprimis ille est qui in Arce Doneschingana scaturit, ut & alter qui prope Almanshofium oritur, quibus non cedit tertius qui longe latèque patentem piscinam Doneschinganam implet, quorum omnium sociatæ undæ cum Briga & Brega Flumen prope arcem Doneschinganam constituunt insigne Danubij nomine. Quoniam Danubius placidissima unda, nullo modo impetuose, ut *Herodotus & Mercator* scribebant, per planitiem luculentam defluit, *Beat. Rhenan. Stumpfius Chronic. Helv. l. 5. cap. 38. Münster. Cosmogr. l. 5. cap. 9.* aliique*

putarunt a loci conditione Danubium nomen obtinuisse: videlicet ex Germanico die eben ovo, elisis aliquot literis Danovo enatum fuisse. In illo autem minùs accuratus *Plinius* fuisse videtur quod multis ultra Alpes millibus ex adverso oppidi Raurici oriri Danubium opinatur, nam comodissime triduo itinere ad Alpes Helveticas quæ Germaniam & Italiam dirimunt pervenitur: Rauraca vero regio ad minimum novem milliariibus Germanicis à Fonte Danubij distat. Vere Danubius progenies est montosæ regionis quam hodie Sylvam nigram, quidam Hercyniam, Veteres Martianam appellant: cumque ab aliquot annis sæpe hæc loca accesserim, multaque notatu digna observarim, liceat aliquantum evagari & quædam memorare, quæ alios, quibus otium est, exstimulent ad accuratiorem ejus Chorographiam concinnandam. Primum namque plurimorum amnium & fluviorum scaturigines quaquaversum occurrunt: ex multis paucos nomino, Wilam, Alpam, Wuttam, qui omnes in Monte Feldtberg oriuntur: hic inter altissimos totius Sylvæ Hercyniæ est & alicubi in multam æstatem nive operitur, quod etiam hoc anno fiebat, nam Mense Julio parte qua Septemtrionem spectat, amplo spatio nive adhuc tegebatur: alicubi scaturiunt Nicer, Kinzinga, Natrix: alia flumina & amnes alibi. Amnes & fluvij isti vel Danubio vel Rheno sociantur: qui Rhenum petunt, ex jugis altissimis magno strepitu præcipitati per Valles profundas plerique decurrunt; qui vero Danubio junguntur per decliviora loca placide manant. Aliquot in locis, vel solâ manu, fontium aquæ dirigi possunt, ut fluviis misceantur, qui vel Danubium vel Rhenum adeunt. Prope pagum Furtvvangen in cacumine montis fons dives undis & aliquot molendinis versandis sufficiens scaturit, quem Colonus levi opera vel in Rhenum vel in Danubium derivare potest: Bregam vocant; qui nomen postea impertit fluvio illi, qui prope Arcem Doneschinganam Danubio confusus ejus incrementa juvat. Prope Blombergam

gam fontium rivuli vel in Wuttaquam, vel in Natricem; prope pagum Munchvvyler & Martinsvvyler vel in Brigam vel in Kizingam vel ad Nicrum facile deducuntur, atque Rheno aut Danubio nunc adduntur, nunc subtrahuntur. Quinetiam domorum quarundam dorsis montium impositarum stillicidia rivulis miscentur, qui ad Rhenum aut Danubium properant, quod imprimis videtur in Hospitio, quod frigidum vocant, ob Gallum profugum frigore ibidem enectum. Præterco Lacus plurimos hinc inde, etiam in montium cacuminibus obvios, & Lacunas ac loca paludosa plerorumque montium summitates occupantia. Omnes lacus, rivuli & flumina per universam Sylvam Hercyniam pisciferi sunt & imprimis Truttis abundant. Deinde per universam Sylvam hanc Martianam solum arenosum & plerunque rubrum est, quod pluviis aliterve madefactum neutiquam tenax & glutinosum redditur nec ad tegulas aut vasa figulina idoneum est: quin etiam lapides durissimi sunt, qui nec ad strues ædium commode adaptari, nec in calcem comburi valent: fortissimo enim igne in arenam solvuntur. Circa Monasterium S. Blasij lapides plurimi occurrunt, in quorum superficie solis radiis exposita rubedo cinnabarina efflorescit, quæ attrita odorem violaceum spirat, eoque lintea affricta imbuunt. Utcunque autem terra ubique arenosa sit, nihilominus tamen fertilissima est: abundat lætissimis pascuis: profert arbores, frutices, herbasque varij generis.

d. 16. Jul. 1674. cum Reverendissimo Domino D. Romano, Abbate Monasterij S. Blasij optime merito & litteratorum Mecenate montem Feldbergicum conscendi: summum quidem cacumen arboribus & fruticibus destituebatur; verum planities, per aliquot jugera expansa, consita erat imprimis gentiana, tormentilla, doronico altero plantaginis folio *Bauhini*, quod *Tabernamont. Herb. l. 2. c. 23.* Chaltam Alpinam vocat, aliisque vulgo obviis: in locis declivioribus inveni Napellum, Aconitum lycoctonum, Cacalium I. tomentosam Bauhin. circa fontem Alpæ gratiolum; paulo infra

fontem Rhaponticum I V. Bauhin. Cæterum alibi vix locus tam asper est quin cultus abunde proferat Avenam & secalem aliasque herbas esculentas. Sponte *Menium* plurimis in pratis nascitur. Alicubi reperij quoque Helleborum album, *Cyrifum*, coronillam Roman. Cervariam albam & nigram, trifolium fibrinum; Myrtillos rubros & nigros. Genista plurimos colles investit. *Seseli Aethiopicum* copiose reperitur prope Monasterium Amptenhausen, ab aula *Rudolfi I. Imperatoris* celebre. In locis declivioribus & in convallibus omnis generis arbores frugiferae, frutices, etiam Vites & Frumenta, quæ in locis cultissimis proveniunt, inveniuntur: adeo ut ad divitias Sylvæ nigrae commendandas & locorum asperitatem demulcendam meminerim opsoniorum loco in Monasterio S. Blasij tempore autumnali uvas, poma, pyra fraga & cerasa recentia bene matura mensæ apposita fuisse, denique suppeditat mineralia, ferrum scil. plumbum, cuprum, Argentum: olim in valle Todtnovv aurifodinas quoque fuisse ajunt. Alicubi quoque effoditur Antimonium. Non ita pridem Amethysti in Valle *Eisenbach* abunde eruebantur: alibi agri lapide Lynceo & Ophioglossò petræo consperguntur: Prope *Evvatingam* Hæmatites scissilis & Crystallum sexangulum reperitur; & hujus sortis plura alia. Pomœriis Sylvæ Hercyniæ includendæ quoque sunt Thermæ ferinæ, Acidulæ Deinaccenses ad morbos Melancholicos expugnandos inclytæ, Ripplisavienses, Griesbaccenses; salulæ Sulzenses. Animalium hanc sylvam incolentium seriem ut Aquilarum diversarum, Falconum, Urogallorum, Urforum, cervorum aliorumve recensere supersedeo.

CAPUT II.

Cicutæ famam auxerunt Athenienses Philosophorum non contemptores modo, verum etiam hostes, succo ejus ad mor-